[א]הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וחגבים: **גמ'** הא עוף אסור מדאורייתא כמאן דלא כרבי עקיבא דאי רבי עקיבא האמר[א] חיה ועוף אינו מן התורה אימא סיפא הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וחגבים הא עוף אסור אתאן לרבי עקיבא דאמר כל מילי דמימליך עליה שליח בר מיניה הוא [ב]דתניא [ב]הנודר מן הירק מותר בדלועין ור"ע [ג]אוסר אמרו לו לר"ע והלא אומר אדם לשלוחו קח [ד]לנו ירק והוא אומר לא מצאתי אלא דלועין אמר [ה]להן כן הדבר כלום אומר לא מצאתי אלא קטנית אלא שדלועין בכלל ירק ואין קטנית בכלל ירק רישא רבנן וסיפא ר"ע [ו]*אמר רב יוסף רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי בנדרים סבר לה כר"ע בבשר בחלב סבר לה כרבנן רב אשי אמר כולה ר"ע היא והכי קאמר כל הבשר אסור לבשל בחלב [ג]מהן מדברי תורה [ד]ומהן מדברי סופרים [ה]חוץ מבשר דגים וחגבים שאינם לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים: ואסור להעלות [וכו']: אמר רב יוסף שמע מינה בשר עוף בחלב דאורייתא דאי סלקא דעתך דרבנן אכילה [ז]גופה גזירה ואנן נגזור העלאה אטו אכילה ומנא תימרא דלא גזרינן גזירה לגזירה דתנן [ח]חלת חוצה לארץ נאכלת

הנודר מן הבשר. כל הנודר אין דעתו אלא אחר לשון בני אדם שהוא קורא שם הדבר כך ואשמועינן מתני' דכל מין בשר אדם קורהו בשר חוץ מבשר דגים וחגבים: **גמ'** קס"ד האי איסור דמתניתין מדאורייתא קאמר: דר"ע כמתניתין היא בהאי פירקא (לקמן דף קיג.): **מותר בבשר דגים.** שאין קורהו בשר: **הא עוף אסור.** דבנדרים אחר לשון בני אדם אנו צריכין להלך ואשמועינן מתני' דדרך לקרותו בשר: **כל מידי דמימליך עליה שליה.** כל דבר שאינו נשמע מן הסתם לא בתוך הכלל ולא מוצא [ט][מן] הכלל וצריך השליח לחזור ולפרש ולשאול רוצה אתה בזה: **מיניה הוא.** חשוב לענין נדרים מאותו המין כגון הכא שהאומר לשלוחו קנה לנו בשר מן השוק אינו נשמע לו מן הסתם בשר עוף והוא נמלך בבעל הבית ושואל כלום אני לוקח בשר עוף: **מיניה הוא.** מין בשר הוא שהרי אמר לו קנה לי בשר ואם לא היה עוף מין בשר לא היה נמלך אם יקח ממנו דהא לאו בשר הוא: **לא מצאתי אלא דילועין.** ואינו לוקחן מיד כשמואלן אלמא לא קרו ליה אינשי ירק דהא האי ירק סתם קאמר ליה ואי בכלל ירק הוא לא היה צריך לימלך: **אמר להם כן הדבר.** ומשם אני מביא ראיה שהוא מין ירק שאילו לא מצא אלא קטנית לא היה משיבו לא מצאתי אלא קטנית אלא לא מצאתי ירק ובדילועין היה אומר לא מצאתי ירק אחר אלא דילועין ולמה היה אומר כן אלא שיש לך ללמוד שהדילועין נקראים ירק ואין הקטנית בכלל ירק: **סבר לה כר"ע.** דאע"ג דצריך לאימלוכי [י](ולא שקיל) מיניה הוא דאי לאו מיניה הוא לא הוה אמר אשקול מהאי: **ויש מהן מה"ת.** בשר בהמה: **ויש מדברי סופרים.** חיה ועוף: **ש"מ.** מדאסר עוף בהעלאה משום גזירת אכילה ש"מ איסור אכילה דידיה מדאורייתא ולא כרב אשי: **אכילה גופה גזירה.** אטו בשר בהמה: **חלת חו"ל.** אינה אסורה לזרים אלא מדרבנן אבל חלת הארץ תרומה קרייה רחמנא [במדבר טו] ואסורה לזרים מוכל זר לא יאכל קדש (ויקרא כב): נאכלת

הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וחגבים. בגמרא מוקי לה כר"ע דכל מילי דמימליך עליה שליח בר מיניה הוא ובפ' הנודר מן הירק (נדרים דף נד:) פריך דבבשר דגים נמי מימלך ומוקי מתניתין דהכא כמאן דכאיב ליה עייניה וביומא דהקזה דלא אכיל מיני דגים אבל עוף אכיל בשלקא ומיהו בפרק בתרא דמעילה (דף כ.) לא קיימא שינויא דהקזה אלא מסיק במאן דכאיב ליה עייניה אבל בשאר ימים הנודר מן הבשר אסור נמי בדגים: **הא** עוף אסור מדאורייתא. ה"נ ה"מ למינקט [כ]חיה ונראה דהא דס"ד שהוא דאורייתא משום דסמיך אסיפא דגזר העלאה אטו אכילה כדדייק רב יוסף בסמוך אבל אין לומר דדייק מדקתני כל הבשר דמשמע ליה שכל הבשר שוה זה כזה בשר עוף כבשר בהמה דהא הנודר מן הבשר אין כל הבשר שוה דאפילו ר"ע מודה דלא מיתסר בבשר עוף מדאורייתא כדאמר בפרק הנודר מן הירק (נדרים דף נד.) דמודה ר"ע דלא לקי: **ומנא** תימרא דלא גזרינן גזירה לגזירה. בכמה מקומות אמר היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה בפ"ק דשבת (דף יא:) ובפ' במה מדליקין (שם דף כא.) ובריש ביצה (דף ג.) והכא בעינן לאתויי ראיה לענין גזירה דהעלאה אטו אכילה ויש מקומות נמי דגזרינן גזירה לגזירה ולא חיישינן אין לדמות גזירות חכמים זו לזו אלא במקומות שהש"ס מדמה:

[ל]**חלת** חוצה לארץ נאכלת עם הזר על השלחן. אין המשנה שנויה כן אלא הגמרא מביאה בקיצור וכן היא שנויה בפ' בתרא דמס' חלה (משנה ח) אמר ר"ג שלש ארצות לחלה מארץ ישראל עד כזיב חלה אחת מכזיב עד הנהר ועד אמנה שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן של אור יש לה שיעור ושל כהן אין לה שיעור מנהר (א) ועד אמנה ולפנים שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור וטבול יום אוכלה רבי יוסי אומר אין צריך טבילה ואסורה לזבים ולזבות ולנדות וליולדות ונאכלת עם הזר על השלחן וניתנת לכל כהן שירצה והכי פירושו מכזיב עד הנהר ועד אמנה שהיו סמוכים לארץ העמים ואין יכולין לשמור עצמם ופירותיהם בטהרה והיו חלותיהם טמאות וטעונות שרפה ולכך צריכין להפריש שתי חלות אחת לאור שהיא חלה דאורייתא דפירותיהן גדלין בארץ ישראל ולכך נמי יש לה שיעור כדמפרש בירושלמי מפני שהיא מדברי תורה ואחת לכהן מדברי סופרים שלא תשתכח תורת חלה ולפי שהיא מדברי סופרים אין לה שיעור מנהר ועד אמנה ולפנים שהוא חוצה לארץ שתי חלות ושתיהן מדברי סופרים אחת לאור משום דסמוכין לארץ ישראל ומתחזיא חלה דידהו כחלת ארץ ישראל גזרו עליה שלא נאוכלה כלל אפילו כהן טהור גמור כמו בחלת אור דא"י ואחת לכהן שלא תשתכח ויש לה שיעור לפי שהיא נאכלת וטבול יום אוכלה ואין צריך הערב שמש שלא החמירו בה כמו בתרומה דאורייתא רבי יוסי אומר אין צריך טבילה ואפילו (ב) דבטומאה דקרי בטומאה היוצאה מגופו שרי רבי יוסי מדלא חשיב בעל קרי באיסורא דזבין וזבות ואסורה לזבין וזבות כו' בלא טבילה איירי מדקאמר עלה בירושלמי דלרבי יוסי נצרכה ונראה דלרבנן נמי דבעו טבילה דוקא לבעל קרי שטומאה יוצאה לו מגופו אבל טמא מת שרי בלא טבילה כרבי יוסי דלאי מצרכי נמי טבילה בטמא מת תקשה להו כדמקשה גמ' בפ' עד כמה (בכורות דף כז:) וכי הזאה יש לנו ומה תועיל טבילה בטמא מת ומסתמא טמאי מתים היו כמה פעמים כי אי אפשר להם ליזהר מטומאת מת דנהי דמטומאת מת עצמו צריכין ליזהר מחמת כהונתם מטומאת חרב הרי הוא כחלל אין יכולים כלל ליזהר דבשום בית שהיה בו מת מעולם נעשה כחלל כל המתכות שבתוכו והוי כמאהיל על המת כדאמרינן בנזיר בפ' כ"ג (דף נג:) וגם לא היו צריכין ליזהר מטומאת חרב הרי הוא כחלל כיון שאין הנזיר מגלח עליה כדמוכח בריש תוספתא דאהלות וא"כ כולן צריכין הזאה ואין סברא כלל שתקנו חכמים חלת חו"ל שלא יאכלוה אא"כ ילך ויזה בא"י ולהכי מסתבר שבלא הזאה וטבילה היו אוכלין אותה אפילו לרבנן דרבי יוסי ובבבל וכן לדידן שרחוקין מא"י א"צ שתי חלות אלא אחת כדאמרינן בפ' עד כמה (בכורות דף כז.) ונותנה לכהן קטן ואוכל לה דכי ליכא כהן קטן דוקא קאמר התם דמפריש אחרת ונותנה לכהן גדול וראשונה שורפה וחלה של אור מנהר ועד אמנון ולפנים איהו מותרת לכהן קטן אלא לעולם נשרפת דומיא דחלת אור א"י משום דסמוכין לא"י ומתחזיא כחלת א"י כדפרישית ומש"ה צריך לעולם שתים אבל ברחוקים כגון דבבל ודידן דלא מתחזיא חלה דידהו כחלת הארץ טמאה נותן לכהן קטן ומסתבר דאף לכהן גדול שטבל לקריו ולא בעינן הערב שמש דאין להחמיר בה מבחלה של כהן בסמוכין לא"י וכ"כ בה"ג בהלכות חלה אמר רבינא הלכה נדה קוצה לה חלה ואכיל לה כהן קטן או מאן דטביל לקריו ויש קצת תימה אמאי קאמר דנותנה לכהן קטן כיון דאפילו כהן גדול יכול לאוכלה אחר שטבל או לבטלה ברוב כמו תרומה דאמרינן בפ' עד כמה (שם) רבה הוה מבטל לה ברוב ואכיל לה בימי טומאה ונראה דדוקא חלת חו"ל לפי שאין לה שיעור ודבר מועט הוא קאמר דיכול ליתנה לכהן קטן כ"ש אם יש כהן גדול שטבל או רוצה לבטלה שיכול ליתנה לו וכן משמע דדבר מועט הוא דקאמר התם דשקל לה בריש מסיא אבל תרומה שהיא מתבואה או מיין ושמן אין ליתן לכהן קטן לפי שהוא מאבדה ועוד יש לה שיעור כמו בתרומת מעשר ולכך אין ליתנה לקטן אלא לכהן גדול שטבל או רוצה לבטלה ברוב וא"צ להפריש שניה דלא תשתכח כיון דמפרישין אחת כמו בחלה היכא דליכא כהן קטן שלא מצינו בכל הש"ס שהיה צריך (ג) לפרש שתי תרומות אלא דוקא חלה כי ליכא כהן קטן או גדול שטבל שאז היא נשרפת ולכך צריך להפריש חלה שניה שלא תשתכח תורת חלה אבל תרומה דאין נותנין אותה אלא לכהן גדול שטבל או רוצה לבטלה ברוב א"צ להפריש שניה דלא תשתכח כיון שמפרישין אחת ומיהו נראה דגם בסמוכים לא"י שמפרישין לעולם שתי חלות לא היו מפרישין אלא תרומה אחת לכך נראה שבחלה יש לחוש יותר שלא תשתכח משום דשייכא בכל אדם המגלגל עיסתו אבל תרומה אין רגילין בה אלא בעלי קרקעות וממרחי תבואות

והיכא

מסורת הש"ס

א) [לקמן קיג.], ב) [נ"ל דתנן], ג) נדרים נד. מעילה כ:, ד) [נ"ל לי], ה) [נ"ל להם], ו) [לעיל פד. וש"נ], ז) [שבת יא: ביצה ב. וש"נ], ח) חלה פ"ד מ"ח, ט) רש"ל, י) נ"ל אי לישקל, כ) [ועי' קצת ישוב לזה בתוס' ע"ב סוף ד"ה עוף ובביצה], ל) עי' מהרש"א על דבור זה.

* * *

גליון הש"ס

גמ' אמר ר"י רבי היא. מגילה דף ט ע"ב וש"נ:

* * *

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה חלת וכו' מנהר ואמנון ולפנים כצ"ל ותיבת ועד נמחק: (ב) בא"ד בטומאה דקרי דטומאה היוצא מגופו היא שרי ר' יוסי: (ג) בא"ד בכל הש"ס שהיה צריך להפריש שתי:

* * *

מוסף רש"י

ור"ע אוסר. דקסבר מין אחד הן (מעילה כ:) דקסבר דלועין בכלל ירק (נדרים נד.). **לא מצאתי אלא דלועין.** מכלל דלאו מיניה הוא (שם). אלמא כיון דמימלך מינא אחרינא הוא לכך מותר בדלועין (מעילה כ.). **כן הדבר.** כלומר משם אני למד, דאע"ג דמימלך חדא מילתא היא, כלום הוא חוזר ואומר ירק לא מצאתי אלא קטנית, אלא כיון דאמר לא מצאתי אלא דלועין ואינו אומר לא מצאתי אלא קטנית, אלמא דלועין בכלל ירק הן ואע"ג דמימלך עלייהו שליחא ס"ל לר"ע דחדא מילתא נינהו (שם). **רבי היא.** הוא אמרה למתני' ונסיב מילתיה חדא כחד תנא וחדא כחד תנא (ר"ה ו:). מתניתין כרבי סתמה לפי דעתו ונסיב מילתיה כי הני תרי תנאי, כחד כתנא שראה דבריו של זה כזו ושל זה כזו (לעיל פד.). **ואנן נגזור כו'.** הא דאמרינן בכולי הש"ס שאין גוזרין גזרה לגזרה, מהאי קרא נפקא, ושמרתם את משמרתי, עשו משמרת למשמרתי, כלומר גזרה למשמרתי לתורתי, ולא משמרת למשמרת, שלא יעשו גזרה לגזרה (ביצה ג.).

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ט מהלכות נדרים הל' ו טוש"ע יו"ד סי' רי"ז סעיף ח ותלה בהאי תנא:
ד ב מיי' שם הלכה י ועי' כ"מ טוש"ע שם סעיף ד:
ה ג מיי' פ"ט מהלכות מאכלות אסורות הל' ג סמג לאוין קמא טוש"ע יו"ד סי' פז סעיף ג:
ו ד ה מיי' שם הל' ד ה טוש"ע שם סעיף ג:

* * *

רבינו גרשום

אי ר' עקיבא האמר חיה ועוף אינן מה"ת. במשנה עצמה[א]: כל מידי דמימליך עליה שליח כו'. כיצד מימליך עליה שליחא דאי א"ל רבו לך קנה לי בשר והוא חוזר ואומר לא מצאתי אלא עופות ודאי בר מיניה דבשר הוא כדאשכחן בדילועין: ואין הקטנית בכלל ירק. כלומר הכא נמי לענין עופות אומר לא מצאתי אלא עופות מכלל דעופות בכלל בשר: ומנא תימרא דלא גזרינן גזירה לגזירה: דתנן חלת חו"ל

[א] לקמן דף קיג.